

# ФОАНА

pentru

## MINTE, AMINTA SI LITERATURA.

Nr. 22.

MERCURIU, 27. IUNIU

1854.

### ВІАДА ЕПІСКОПЪЛВІ ВѢЛКАН.

(Капетв.)

Дакъ терцеа ла дънсвя попоренії кързіва преот, ле да лок се шадъ, ші конверса житіне кв дъншії, апои ле да де вест ші de тъпкат, ші житре пърідештиле конворвірі тестека ші гъвте, ка съ жндъческъ інімеле оаменілор кътъръ сіне, аша, кът, каре о датъ ав фост ла ачест татъ ре-лещюс ші патврал, се дънсвя кв впв дор не вітат дела дънсвя; пе тоді жі квпріндеа ка гъвна пвї се, пе тоді жі тъпгъеа, твтврор ле дънсвя дарврі ші тотвши звеа днпъ провервіл de есе, дъ doamne щ. ч. л. аша ла фост біпеквън-тат Domnezez, тъкар че da дреанта, пе штіеа стънга лві, пептрв ачеаа жи інімеле челор маи din депъртате локврі есте не твріторів Вѣлкан.

Не грешії преодї, дакъ пв се пвтеа жнкв-цвра, жі неденсія жнсъ пісі одатъ сінгвр ші ар-вітгарів, сав днпъ indibidvalva сев плак чі кв жн-дедв консісторіал днпъ стрънса правілъ а бесері-чей ресерітene, пе каре пв о а кълката пісі о датъ жи пічбре житроджкъндв овічеврі поь, пекзпоквте жи вісеріка роменеаскъ, апои жндрептъндвсе, ії тракта ка квт піциодать п'ар фі грешітв. — Ка клервя лві свординат сед фі талтратат чінева, орі ші че жертве іар фі констат, п'а свферіт, ші жнпіттеа стрънілор тоате скъдеріле клервлі лві, кв порфіра епіскопеаскъ ле акоперіа, ка квт гутврор ар фі фост тоате.

Avea datinъ сорвса Мъчініка, тврє фъръ жнведетвръ фінд, de твлте орі ла маса епіско-паль а съ тестека жи діспвтеле че се житътла житре върваді штіентіфічі, атвпчі вътврънв епіскоп tot de a вна zimbia a pide, о датъ кв репосатвя парох Opѣdan Andrei Каравед, фінд конворвіріе деспре пеште жнтрепріндеи жнтревените жи rez-

велвл фрънческ, Мачініка зічеа: кв пві аша квт аффірмъ пштітвя ачі парохъ, каре арета кв аша а четіг, ші тордіш дезвъттеа, атвпчі вътврънв: me mir fratre кв пв тачі dinaintea ei, пв веzi кв шті віне шті ea, къ а четіг історійе, атвпчі ea ршніпітвдвсе а тъкт. De алтъдатъ стрігънд Мъчініка квт клерічі воіеск съ се късътореаскъ, ші се іае tot Doamne, пві кокоане кв пълвріе, че пв лі се кввіе. Атвпчі вътврънв епіскоп: Мъчі-ніко! дъле паче, дакъ ші діе жнкъді плаче а фі Doamnъ.

Avea datinъ de пе фіешчє каре от каре терцеа ла дънсвя, ші ера пекзпоквт, жи житрева маи житгы штіе ромапеште, (житрв атвта естіма лішва са матерть). О датъ тергънд ла дънсвя впв Domn пекзпоквт, і зіце шті ромъпеште? тудок кá-ronkodni респвнсе Domnua, — атвпчі епіскопъл ugy h t Jobb gyai vagy esel dyei az igrnak bizonyoson rom nok? Igenis, zice, — ha ugy azokat kiknek hasznokat veszsz k bets ln nk kellene nem k romolni. —

Е лвкв штіт, квт клерічі de рітв греческ, жи Opadia таре, се креск кв латіні жи вп семінарів, квт атвпчі ла Песта, Сътвъта таре, ші Bienna, каре фіндъчівлі естрапе маи тоате, жи система презентъ, Епіскопъ Вѣлкан леа есоперат ла жнпалтеле локврі, квт ші жи Блгіар днпъ тречерес челор 72 парохіи романе ш'ав діпвт фіндачівне пъль акт, фъръ жи семінарів Орьдан впвял епіскоп, пе льпгъ тоатъ аплікъчівлеа, кв каре клерічі романі се аплікась ла сервічіе dibine латіне, тотвши Епіскопъ Вѣлкан ав фост фоарте кв таре гріже пептрв крещтереа лор жи рітв аріентал квт ші пептрв вестмітеле, ші віптвя квт річілор, аша кът дакъ сав житътплат ка латінвя ректор се фі лвкват кв дъншії маи пекзпітчос, пв одатъ а таре жи ачел семінаріз

латін, ші кв ітпозанта еа акторітате ші пітер-  
півля кввьп, аз днпрвтат пе ректоря латін  
кв чеа май доженітоаре amenіndаре. Ачест епіскоп  
тъкар къте днквркълі свотъ дн семінарієрі  
латініе пічі одать а свферіт оарече амалгамізаре  
латініе дн бесеріка са, чі тот рітвя крат de in-  
flavіnда латініе саz сіліт ал дінеа, квт ші клерв  
тъпър, тот deaзna рефлектьндз аші adвче  
amіntе, кв есте roman de рітвя греческ; пічі чері-  
monii поаz дн бесерікъ, дн квпърі dнpъ латі-  
niemz, саz орі дн че а introdvche п'а ertat, віне  
штінд пъстра але саle datine.

Mai есте о тръсвр din віаца ачестві пембрі-  
торів roman, бърбат певітаверв, адекъ даkъ тер-  
піеа чіпева ла дъпев, орі че от roman, пріп жвріс-  
дікцівпіле чівіле недрептесіт, саz шалтрактат, ші  
съ пльпцеа; атзічі віпвлі пърітре ера гата пем-  
трів аша недрънгцірі але філор сеi, інцеленцеште  
асе днтрепвне, ші аша пе твлді, din пріncорі, ші  
днферекърі а елівертат, пріп каре лвкърі днші  
dіnea глаоріе, ші чеа май odixnіtoаре фантъ кон-  
штіппюоасе, каре днтрепвнрі de твлте орі  
пемтмерате спесе іаz констаг.

Prіp фатаалъ фок din anз 1836 21. Іспіе  
кънд арсъ gradioaca катедраль бесерікъ, каре  
дъпевл о акопері de поz апоi кв дъгле, ші твр-  
пвя чел етрългчіт днтре челе din ты але Бугаріеi,  
кътвнд епіскопв пе фереастъ din решедінда са,  
кънд ав везвтъ кв тврвя арзънд се котрпеште,  
ші татъл ачестві edіfіcіv къзз ла пътъп, лецинат  
de днреріле че свфлетъл ші ііmіta лві o містіврі, ші  
афаръ de cine, алдіїл пвсеръ пе пат, лекvindzл  
докторії кв ажторівлі пеподілор сеi, din воала  
ачі къшвпать май твлт свфлетеаскъ de кът твр-  
пнеаскъ. — Ачастъ фаталь днтътпларе кв ла ка-  
петва віеzi саle ведea асе піmіcі ачелеа че ел ка  
глаоріа певнадії саle ле прівеа de ел zidite, дн іn-  
fіпеъ о елъвіцівne din свфлет дн тврп квргъ-  
тоаре, ші днчепв, съз аші фръптелор вътръпеше  
дари аша містіврі аквт пе ле пвтеа кв а тіпере-  
щелор віртвоасе пвтері пріві, слъві кв тотъл. **Дн**  
anз 1837 тоартеа сорса, пе каре аз амат ка пе  
спіржоана вътръпешелор саle; — апоi пріp пар-  
тіделе клервзлі аспръл май днпалте фе-  
кетеле елвркate дельчівпі, недрепте, каре тъкар  
тоате пріp репресентъчвіле лві челе din anз 1839  
прімателі Коначі фъкте ле свпера, май віртос  
възънд кв пвz да ажторів ла вътръпеше, пе Алекс-  
андра Довра канонікъ, каре, ка чел май demпz-

дн твлте клерврі, тот deaзna іа фост фідеі спрі-  
жіпіторів, пе дн резолвеазъ, пептрі інтрігантеле  
інімічілор інформъчвпі. Odixnіtв дн свферіреа  
кв резолвічівпе аdevерат крещтіп а лвтештілор  
валбріші пеказврі, вівл ші твпървл лві свфлет се  
desperді de вътръпії сеi капітвларі Padnoti.  
ші Корпелі, кв карі din копілъріе аз петрект  
пъпъ ла ачесте адъпчі вътръпеше, кв ачесте двлчі  
кввіт: „Аквт тъ днк фрацілор каре днпіттеа  
твтврор канонічілор дн кіліа са, пептгъз  
днколо контінга de лакръті, че а воіт: ші скріп-  
твра dнpъ ачестеа а лві Іаков кввіте adazуe: ші  
Dнmnezez кв воі ренінье, се днтоарсе кътър  
пърете, пе песте твлт, dнndвші свфлетвл днпітві-  
торівлі сеi Dнmnezez, дн anз 1839 25, Дечетврі,  
токма ка кънд вл лвкъріторів, останіg de твлтеле  
лвкърі кв таре зелв коневтмате, се квлкъ ші  
adoapte, пічі dнpъ тоартеа са свферінд оаре че  
твтаре дн вівріа ші плькъта са фацъ

Веакврі вор трече пъпъ, че din віаца ачестві, дн-  
ініміле твтврор кърора аз фост квпосквт пем-  
рітбре, ва лві бре каре зрташв днвєдътвр  
се фіе преот dнpъ ръпдіала лві Мелкізедек ш  
епіскоп дъпъ дескріреа ефптвлі Павел, каре  
тоте дн ачест вътват сеi вегатъ дн тортъп, ші  
дорвл ші пембрітбреа квчеріре кв каре ла квческ  
чей че лав квпосквт ші штітт предзі, пвтai а  
твпчі в пвтеа днчета кънд дн лвтіа чесалалъ  
іаръ ар фі ла оалтъ.

Са дескріс ачаста а пембрітбреа Велкан  
віацъ, парте din date сігре, парте din пропріа  
есперіпдъ квпосквт ші везвтъ, de чел че се сімте  
овлігат а жертфі кв ачаста змбреi dнmпzлі ачес  
тві roman, сімте de окамідатъ кв чеа май  
предвігъ даторіпдъ а днпілініt дн віацъ. **Дн** Apad  
30, Декемврі 1853.

Дн фіз квчерік roman.

---

ЛЕІЛТІМАРЕА РОКНЕНІЛОР

Дн фаца комісіоні делегате, пептрі реашезареа  
валеi Рокней дн drептвл eі. —

Аміче! **Дн** амв фостъ фъквтъ квпосквтъ, квткъ  
аічі ла поi а фостъ о комісіоне ordinatъ de есчелс  
ітпертеескъ гвбернії спре а даскіліні, осеві, вв-  
пірле ерапіале de челе коміпале. —

Коміпне ле днпіліегз пе челе din валеi Рокней  
ка май віне съ потъ реснвндe да проівпінде

жупрєвъчівні, шаав алеся дептаді din класа цертане ші металургі) жи тóге дрептвріле ші прівілеїїле. —

Ачестія ав къпътатѣ дела опоравіла комісіоне треї жупрєвъри спре деслегаре:

а) Че дрептврі ав аватѣ лъквіторії din Валеа Рокнєи пъпъ ла апѣ 1475, къндѣ адекъ пріп рецеле Matia сав деспірдітѣ де кътре комітатъ Добъче, ші жупрєнатѣ къ дистріктѣ Бістрідеї ші къ чета-теа de ачестѣ пътне ші апоі дзпъ ачеста апѣ?

б) Автав жпнітія жпфіїпцъре інстітутелії de грапіцъ пътъпътврі, сільве, (педврі) твпні ші пъ-шіспні коміспале пропріе, ваквратвсав доаръ ші де алте дрептврі пії прівілеїе? Каре съпт ачелеа?

с) Че фелів de твтъчівні ші скімвърі сав жуптъплатѣ съптѣ жпстітутелѣ грапіціаріз жп прівіпда пътъпътвлі, а сільвор ші а алгорѣ дрептврі, ші дањъ сав жпнітія платѣ, каре съптѣ ажма претесіпеле ші рвгъріле лорѣ? Ла ачестеа ав ръс-пниса жп модвя вртъторіз; ші апгмітѣ ad a)

Песте дрептвріле Валеі Рокнєи жпнітія апвлії 1475 пз пнтомѣ да пнтрѣ дефектъл доктмін-телорѣ отъріте ші кърате деслвшірі, фъръ васадї пе традіціонеа ередітатѣ дела стръвннї постриї, зі-четѣ ші діпемѣ, къмкъ локвіторії din поменіга vale ші жпнітіе de 1475 ав фостѣ totsdesna оамені лівері. —

Географія лві Marienвргъ партеа а дова паціна 387 пъпъ 390, къмкъ ші історія десфіїпціатвлі ал-доілеа реціментѣ романѣ de грапіцъ тіпърітъ ла апѣ 1430 жп Bruea маре паціна 41 ші 42 аратъ, кърене Матія Корвінѣ пріп декретъл datѣ din Бзда жп съмвъта пріма дзпъ сърбътброя трвп-лві Domпвлі 1475 ав інтрєнатѣ атътѣ онідвлѣ Рокна, ші лъквіторї, пріп вртмаре тбтъ valea Рокнєи къ четатеа Бістрідї ші къ ачестѣ дистріктѣ съптѣ ачеха kondіціоне, ка тендіонатвлѣ опідѣ, къ тбтъ valea ші локвіторі съ аівъ ші съ поѓъ трві къ ачеха дрептврі, лівертъдї, datїне дарпнрі ші прівілеїе, де каре din тімпнрі антіче съ ваквръ дистріктѣ Бістрідеї ші четатеа de ачестѣ пътне, аша жпсь, ка Рокна къ тогъ valea съ фіе съпвсъ четъдеі Бістрідеї ка чіві аі ачестї дистріктѣ ін-токта се съ конѣтере ші таксеа къ тóте opdi-парїlle ші страодпнрїlle контріввчівні къ віпіте рецелві. — Ав фостѣ пріп пнтітвлѣ реце інпвсъ овлегаціоне атътѣ воівозілорѣ кътѣ ші віче-воівозілорѣ ші твтврорѣ ачелора, кърора съ къдеа а апъра сквтѣ ші свсдїнѣ опідѣл Rokna dinпрезпъ къ пе бспедї (пріп каре съ жпцългъ колопійле

Рапортвл лві Ioane Керестврі песте съвър-шіта статвдіоне пріп пърітеле Керестврі, аратъ къмкъ четатеа Бістріда іп вртмаре дрептвлї de жпкорпораціоне сав жупродвсъ жи посесіонеа ші adminістраціонеа опідвлї монтанѣ Рокна, а в-лї чеі тарі Völgue пнтіте, къмкъ ші а твтврорѣ апертіпендулорв. —

De ачі кіарѣ фъръ 'ndoieль съ поте dedвче, къмкъ лъквіторілорѣ din valea Рокнєи сав datѣ тóте ачелеа дрептврі ші лівертъдї, каре леав аватѣ атвици четатеа Бістріда, чіві ачестеа ші комі-пітатеа, ші de каре астѣзі жпкъ съ ваквръ, ші къмкъ декретъл прівілеїаle din апѣ 1425 ав кон-чесѣ інтріга ші denpliile всаре ші есерцідїа ачелорѣ дрептврі ші лівертъдї жупрещеі опора-ціонеа din valea Рокна фъръ deсklilnre ші респек-таре de націоналітате ав професіоне, де карап съ ваквръ тоді локвіторії сасі ші romani din фндѣ рецескъ, ші жп фіе, къмкъ пріп съпвперае valei Рокна съптѣ четатеа Бістрідеї, пз сав кончесѣ ші datѣ ачестеі чева дрептѣ dominale асвпра valei ші лъквіторілорв, фъръ ісаѣ транспвсъ adminі-страціонеа політкъ ші жздіціаріе, каре ші din ачеха жупрежвраре съ веде, къ пріп тендіонатвлѣ прі-вілеїї апгміе сав opdinatѣ, ка локвіторії valei Рокна съ се конѣтере къ чіві четъдї Бістріда ші ассеміоне ачестора съ пльтескъ тóте такселе ші контріввдіоне пріпціпелві патріе къвіпіте, каре къ атъта тай таре аратъ ші doktmenteъ лівера kondіціоне а локвіторілорв, къкътѣ съ штіе къ дзпъ лециле деатвици ремасе пескітвате пъпъ ла інчевтвлѣ секвлї алѣ 18 пнтіа отѣ ліверѣ, адекъ повілѣ сасі ші romani din фндѣл рецескъ ера жп-датсратѣ а пльті контріввдіоне, іарѣ іовакії пз ера съпвсъ ла пічі жп фелів de контріввдіоне съз таксъ. — Апоі пічі ачеха съ поте трече къ ведереа къ дзпъ фостеле леци але ачестеі патрії, тоді ло-квіторії din фндѣл рецескъ фъръ осевіре de наці-оналітате, реліціоне ші алтеле ав фостѣ ші бмени ліверї, ші врео реладіоне колопікаль (Unterthans-verhâltmіß) п'ав пнтітвлѣ, съста ші пічі къ ера ертать.

Дакъ тай жпколо съ ва лві жп серіосъ консі-дерационе ші esamine впѣ алтѣ декретѣ алѣ реце-лві Maria къ datѣ din Бзда жп б-а zi дзпъ іпъл-дареа ла черії а M. Domпвлі din 1475, съпвторії деспре жупродочереа четъдї Бістріда жп Domi-пвл ші посесіонеа valei Рокнєи: атвици съ ва

веде апратъ, квткъ дрептві ачестъ de посесівне аз фостъ птмай впъ дрептъ de adminіstrъчне, адектъ de ai окрѣтві до челе політіче ші жзді-  
жаріе, врматъ din дрептвілъ днкорпораціїні, еаръ пічі злтъ карева dominale: — Statuatque idem oppidum simul cum dicta Valle et omnibus ejus appertinentiis ejusdem civitatis civibus incorp-  
orationis titulo perpetuo possidendum si non fuerit contradicatum, прп врмаре нв пті о дн-  
доіель квткъ локвіторії вале Рокна до тімпвілъ інкорпораціїні аз фост токма аша de лівері  
ка ші чіві din четатеа Бістріца ші квткъ totd  
ата сантъ еї ші астъ. —

Ачесте дрептві ші лівертьші date лор de рецеле Matia птмай нв сав конфірматъ de свкчесорії сї реці Владислав ші Левовік до спї  
1492 ші 1520, даръ лікъ сав ші днптвілітъ, фіндкъ злтіві реце, преквт аратъ естрактвілъ din днкре-  
твілъ прівілеїале, ліаі donatъ ші дрептвілъ кврчтвіртвілі, ал комердівлі ші ал въті търгвлі, — дрептві каре днпъ лециле патрієї нв ле-  
птеа зса ші днптръвінца врезю овації, фъръ  
птмай компеле челе лівере. —

Din donъчівне ачестор дрептві тенціонад-  
ліор локвіторії зрмезъ а) аче моментосъ deda-  
чере, квткъ мацістратвілъ Бістрідеі нв аз автві  
до вала Рокнії пічі вп дрептъ dominale, квчі  
злтінтреа нв саръ фі датъ Рокніпілорѣ потенітеле  
дрептві, каре пічі квтъ се потв десп'рді de  
дрептві dominale; ба сантъ етріпкъ до превнате ка-  
зпеле птрді ші апертіненції кв ачеста; даръ de-  
квтва ар фі пі фостъ сь сеdea ачестеа осьвітъ  
Dominus terrestris — Бістріпілорѣ — б) квткъ  
прп декретві реінкорпораціїні ал рецелві Matia  
Вала ші ціптвілъ Рокнії сав стрътватъ до  
фундкъ рецескъ, до каре сінгвр прпчіпеле патрієї  
зре прішарівл дрептъ de пропріетате, квт ші лівера  
днптръвінца ші всаре а впорв дрептві таі  
не ларгъ днпсътнате до лециле патрієї, днптре  
каре сантъ, дрептвілъ кврчтвіртвілі, ші алъ  
въті търгвлі, donate локвіторілорѣ din вала Рок-  
нії. — Ачеаста пічі одать с'аръ ді птвтві дн-  
тъпла, дакъ мацістратвілъ Бістрідеі ар фі фостъ  
Dominus terrestris. —

Квткъ тенціонадї локвіторі ка омені лівері  
аз фостъ тододать ші адевъраді пропріетарі ai

птвтвілві ші прп врмаре аз автві дрептві  
де а квтпра, binde, dona ші ередіта птвтвілві,  
аратъ: —

a) Лівелій de cecівне (кврділе de топніе)  
(Grundbūfet), din каре сь веде, квткъ таі тої аз  
автві птвтвілві птмай до теріторіеле пропрі-  
даръ ші до челе стръпне; —

b) Mai тяле пертрактві офіціосе, каре de  
сав ші пердтвілъ до тімпвілъ револгівні, тотві  
аклвселе доквтентезъ din дествлъ дрептві де а квт-  
пра, binde, ші dona птмай цъткптві артбре  
даръ ші птртічеле de твпці; —

c) Протоколеле дсе de комісівне економікъ  
ші adminістрацівне жрдікъ до anii 1772 ші 1778  
днкъ афірмъ всаре ачестор дрептві кввіті  
птмай отепілорѣ лівері; —

d) Атвілъ до декретвілъ demne iппрътесе  
Mariei Тересії din ană 1752, квтъ ші до протоколъ  
інвестігаторії din каре впъ естрактъ аічі сь аклвде,  
фъквілъ до врмаре тенціопатвілъ декретъ de кап-  
целісті дела тавла рецескъ Іоне Іспіади ші Вален-  
тінъ Реті до черта теріторіаль, птсвкъ днптре  
компеле Нутmezö (Фелдра) ші Iadă, птмекъ а-  
твілъ не ждеде din Фелдра тіскъторівілъ птп-  
сorei, квтъ ші не челелалте тптртвілъ din тóte  
тптртвілъ чітате днпнгекоміссівні „ліверіні“, вп  
доквтентъ днпвдератъ, къ днсвш днплтвілъ рецімъ  
аз квпосквілъ лівера кондіцівне а ачестор локвіторі  
каре de впнъ сантъ нв саръ фі темплатъ, дакъ  
ачестіа ар фі фостъ іоваці аі мацістратвілъ  
Бістрідеі. —

(Va urma.)

## БІБЛІОГРАФІЕ.

.la Instіtutvіл алвіеї с'аі пввікат:

Decpre  
INDATORIPILE OAMENILOP

de Cіlvio Пеліко,

tradise de

D na EPMIONA ACAKI

edіціеа а доза. —

Днадеверѣ тоалета de фелвлъ ачеста афль твль  
стімаре, птмай днпкітіа постръ, чі ea ва афлао  
ші ла вітторіне. —